

Werkdruk Bij Viggo Eindhoven

Fontys Paramedische Hogeschool

Max Verkuyl

Opleiding: Fysiotherapie

Naam student: Max Verkuyl

Studentnummer: 2204423

Begeleider: Steven Onkelinx

Opdrachtgever: Viggo Eindhoven, juni 2016

Voorwoord

Graag presenteer ik mijn afstudeerscriptie “Werkdruk bij Viggo Eindhoven” een kwantitatief onderzoek voor de opleiding Fysiotherapie op de Paramedisch Fontys Hogeschool te Eindhoven.

In dit kwantitatieve onderzoek is er onderzoek gedaan naar een verband tussen werkdruk en lichamelijke klachten bij platform medewerkers van Viggo Eindhoven werkzaam op Eindhoven Airport. De keuze voor dit onderwerp komt voort uit mijn interesse in het psychologische en mentale aspect van gezondheid. Na een bezoek aan het platform op Eindhoven Airport, viel mij op dat het werk dat de werknemers van Viggo Eindhoven moeten uitvoeren behalve fysiek ook psychologisch zwaar is. Vanuit hier is de keuze ontstaan om het psychologische gedeelte en het lichamelijke gedeelte van gezondheid te onderzoeken bij de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven.

Via deze weg wil ik mijn begeleider, Steven Onkelinx, bedanken voor zijn kennis, steun en feedback tijdens de afstudeer periode. Daarnaast wil ik de platformmedewerkers bedanken voor hun tijd voor dit onderzoek. Tot slot wil ik mijn medestudenten, Brian Rijke en Frederick van Beek, graag bedanken voor hun feedback.

Max Verkuyl

Eindhoven, Juni 2016

Samenvatting

Inleiding

Dit onderzoek richt zich op de werkdruk en lichamelijke klachten van de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven. Het doel van dit onderzoek is een antwoord geven op de hoofdvraag: "Is er een verband tussen de lichamelijke klachten en werkdruk bij de mannelijke platformmedewerkers van Viggo Eindhoven in de leeftijdscategorie van 18-50 jaar?".

Methode

In dit kwantitatieve onderzoek wordt de werkdruk vergeleken met de lichamelijke klachten. Voor dit onderzoek zijn mannelijke werknemers geselecteerd die werkzaam zijn op het platform van Eindhoven airport in de leeftijdscategorie van 18-50 jaar. In dit onderzoek worden twee vragenlijsten afgenomen. De eerste brengt de lichamelijke klachten en demografische kenmerken van de participanten in kaart; de tweede is de Vragenlijst Werkdruk om de werkstress verdiepend en verbredend te bevragen. Op basis van de verkregen data zijn de participanten ter onderlinge vergelijking in drie groepen verdeeld.

Resultaten

Achtendertig participanten zijn geïnccludeerd voor dit onderzoek. De resultaten lieten zien dat het verschil in werkdruk tussen de drie groepen statistisch significant was ($P = 0,04$). De groep met "veel klachten" ervaarde significant ($P = 0,035$) meer werkdruk dan de groep "beetje klachten". Daarnaast ervaarde de groep met "veel klachten" significant ($P = 0,027$) meer werkdruk dan de groep "geen klachten". Tussen de groep "geen klachten" en "beetje klachten" bestond geen significant verschil ($P = 0,465$).

Conclusie

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat de werknemers met "veel klachten" significant meer werkdruk ervaren dan de werknemers zonder klachten en de werknemers met een "beetje klachten". Daarbij bestaat er een progressief verband tussen lichamelijke klachten en werkdruk. Naarmate de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven meer klachten ervaarden, werd er een hogere score gegeven aan de werkdruk. Uit dit onderzoek blijkt echter niet of de werkdruk an sich de lichamelijke klachten veroorzaakt.

Abstract

Introduction

This study focusses on the work stress and physical injuries of the employees of Viggo Eindhoven who work on the platform of Eindhoven Airport. The objective of this study is to give an answer on the key question: "Is there a link between the physical symptoms and work pressure within the male platform staff of Viggo Eindhoven aged 18-50 years? ".

Methods

A quantitative inquiry was designed and used to determine if work stress is associated with physical injuries, being a selected group of 18-50 years old, male platform employees. The inquiry was conducted using two questionnaires : one looked into the specific physical problems and demographic features of the participants, the second was questionnaire for Work Pressure, used to question work stress on a deeper level. Based on the outcome, the participants were then grouped in three categories for a cross-sectional comparison.

Results

The survey included 38 participants. Data show a significant difference in work pressure between the three categories ($P = 0,04$). The first category indicated with a lot of physical complaints experienced significant more work pressure ($P = 0,035$) than the second category indicated with some physical problems; and also significant more ($P = 0,027$) than the third category indicated with no problems. Between the second and third category no significant difference was found ($P = 0,465$).

Conclusion

It was concluded that the first category employees (with a lot of physical complaints) experienced significantly more work pressure than both the second and third category (with respectively some and no physical complaints). Therefore the association between physical complaints and work pressure is found to be progressive: the more complaints the platform employees of Viggo Eindhoven recorded, the more work pressure they experienced.

Inhoudsopgave

Algemene gegevens	1
Inleiding	2
Methode	5
<i>Onderzoeksdesign</i>	5
<i>Proefpersonen</i>	5
<i>Werving</i>	5
<i>Meetinstrumenten</i>	6
<i>Dataverzameling</i>	6
<i>Data-analyse</i>	7
Resultaten	8
Discussie	11
Conclusie	13
Bronvermelding	14
Bijlage I: Vragenlijst lichamelijke klachten	15
Bijlage II: Toelichtingsformulier Vragenlijst Werkdruk	17
Bijlage III Vragenlijst Werkdruk	18
Bijlage IV: Mail naar de platform medewerkers.	19
Bijlage V Toestemmingsverklaringsformulier (Informed consent)	20

Algemene gegevens

Student : Max Verkuijl
Studentnummer : 2204423
Email : m.verkuijl@student.fontys.nl
Opleiding : Fysiotherapie
Mobiël nummer : +31 627 26 85 07

Begeleider : Steven Onkelinx
Email : s.onkelinx@fontys.nl
Functie : Medewerker
Afdeling : Team Zelfregie
Bedrijf : Paramedische Hogeschool

Opdrachtgever : Davy Eijkens
Email : davy.eijkens@viggo.eu www.viggo.eu
Functie : Quality & Safety Officer
Bedrijf : Viggo Eindhoven Airport B.V.
Adres : Jan Hilgersweg 2, 5657 ES Eindhoven
Bezoekadres : Luchthavenweg 25, 5657 EA Eindhoven
Mobiël nummer : +31 652 85 06 37

Inleiding

Het komt tegenwoordig steeds vaker voor dat werknemers kampen met werkstress. Uit cijfers van Onderzoeksinstituut TNO en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)^{1,2} blijkt dat maar liefst één op de zeven mensen in Nederland hiermee te maken heeft.

Wanneer werknemers langdurig te veel werkstress ervaren kan dat resulteren in chronische stress, met ziekteverzuim als gevolg. Werkstress, en zeker als deze chronisch is geworden, uit zich in fysieke en/of psychische klachten³. Een derde van het ziekteverzuim in Nederland wordt veroorzaakt door werk gerelateerde psychische klachten⁴.

De Nederlandse Arbeidsinspectie concludeert in haar onderzoek eveneens dat 28-32% van de gezondheidsklachten toegeschreven kan worden aan werkstress⁵. Het gaat dan om 6-7% van het ziekteverzuim dat hieraan kan worden gerelateerd.

Er wordt gesproken van werkstress wanneer stressverschijnselen voortkomen uit de taakuitvoering in werk⁵. Er zijn veel uiteenlopende stressbronnen in werk aan te wijzen, één van de meest in het oog springende is werkdruk. Werkdruk betreft de balans tussen de hoeveelheid werk naar taken en eisen (belasting) enerzijds, en anderzijds, de hoeveelheid activiteiten die een werknemer kan uitvoeren c.q. waartoe hij in staat is (belastbaarheid). Wanneer deze balans zoek is wordt er gesproken van werkdruk⁶. Nu verschilt dit per werknemer want werkdruk verwijst naar het gevoel dat je als werknemer kunt hebben⁶. Denk aan een werknemer die gespannen of geïrriteerd is en dit wijdt aan het enorme werktempo of de grote hoeveelheid werk⁵. Deze werknemer zal zijn werkdruk ervaren als te hoog. Voor zijn collega met dezelfde functie kan dat overigens heel anders liggen. Het is dus heel persoonlijk of en in welke mate, bij een gelijke hoeveelheid werk of gelijke taakbelasting, werknemers een bepaalde werkdruk ervaren. In het algemeen kan weliswaar worden gesteld dat wanneer de belasting hoger is dan zijn/haar belastbaarheid, een werknemer last kan hebben van een te hoge werkdruk en dat – zeker wanneer deze lange tijd en aanhoudend wordt ervaren - deze vervolgens kan uitmonden in werkstress⁷.

Er zijn de laatste jaren verschillende artikelen geschreven over (te) hoge werkdruk en het verband met lichamelijke klachten. Het artikel van De Jong beschrijft dat het voortdurend werken onder hoge tijdsdruk, vooral in combinatie met een hoog tempo, beperkte regelmogelijkheden en fysiek zwaar werk een risico vormt voor de gezondheid van werknemers⁸. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Nieuwenhuijsen, naar de oorzaak van psychische klachten, dat hoge taakeisen, gebrek aan steun van collega's en leidinggevende, weinig job control en disbalans tussen inspanning en beloning voorspellend zijn voor stress gerelateerde klachten⁹.

Uit de gegevens van de University of Twente blijkt dat 1,7 miljoen van de 7 miljoen mensen die in Nederland betaald werk verrichten, regelmatig te maken hebben met een hoge werkdruk¹⁰. Dit houdt in dat één op de vier werknemers een risico loopt op verhoogde stress, wat zich kan uiten in lichamelijke klachten¹⁰.

Een onderzoek van het CBS naar Repetitive Strain Injury (RSI klachten) bij betaald werkenden kwam tot de conclusie dat hoge werkdruk, beperkte regelmogelijkheden en beperkte sociale steun kan leiden tot werkstress gepaard gaande met een toename van de spierspanning¹¹. In een onderzoek in Maleisië hebben onderzoekers gekeken naar de risicofactoren van lage rugklachten bij spoorwerkers. De conclusie alhier was dat spoorwerkers die langdurig staan en last hebben van psychische stress meer kans hebben op lage rugklachten¹². In een ander onderzoek naar de risicofactoren van rugklachten blijkt een hoge werkdruk en weinig sociale ondersteuning op het werk door de leidinggevende en collega's een risicofactor te zijn voor lage rugklachten¹³.

Bij Viggo Eindhoven een bedrijf de bagage afhandelt op Eindhoven Airport, verplaatsen de werknemers onder hoge tijdsdruk zware koffers in en uit een vliegtuig. Een vliegtuig van Ryanair dient binnen 25 minuten in- en uit geladen te zijn, bij Wizzard Air in 35 minuten, bij Transavia staat hier 40-45 minuten voor, bij TUI en Corendon moet dit binnen 50 minuten tot een uur te geschieden.

De werknemers van Viggo Eindhoven die werkzaam zijn op het platform werken onder een tijdsdruk zoals hierboven aangegeven. De leeftijd van de platformmedewerkers varieert tussen de 18-50 jaar. Het platform is het gebied buiten de luchthaven waar de vliegtuigen aankomen, vertrekken, in- en uitgeladen worden en de passagiers in- en uitstappen. De luchtvaartmaatschappijen willen dat een vliegtuig zo snel mogelijk wordt in- en uitgeladen, want hoe langer het vliegtuig op de grond staat hoe hoger de kosten zijn. Behalve vertraging kan ook werkdruk leiden tot hoge kosten, in directe zin omdat (te) hoge werkdruk voor een inefficiënte taakuitvoering cq werkproces kan zorgen; en indirect omdat een dergelijke werkdruk werk gerelateerde stress en daarmee psychische en lichamelijke klachten kan veroorzaken³. Reden genoeg om de werkdruk bij de Viggo-werknemers eens nader te onderzoeken.

Op dit moment is het ziekteverzuim bij Viggo Eindhoven 3,21%. Deze gegevens zijn niet uitgesplitst naar de werknemers op het platform maar betreffen het bedrijf in zijn geheel. Hoewel Viggo Eindhoven lager scoort op ziekteverzuim dan gemiddeld in Nederland (3,7%), geeft het bedrijf aan dat er nog een grijs gebied is met werknemers die zich niet melden met lichamelijke klachten¹⁴. Er zijn tot op heden nog geen onderzoeken gedaan binnen de organisatie naar werkdruk of werkstress bij de werknemers op het platform. Toch geeft Viggo Eindhoven wel aan dat platformmedewerkers te maken hebben met tijdsdruk, fysiek zwaar werk en beperkte regelmogelijkheden.

Viggo Eindhoven zou graag een screening van hun medewerkers willen, in het bijzonder van de werknemers die op het platform werken. Daarnaast zou het bedrijf meer inzicht willen krijgen in de lichamelijke klachten van de platformmedewerkers die hun klachten niet melden.

Dit onderzoek gaat zich richten op de werkdruk en lichamelijke klachten van de platformmedewerkers. Allereerst wordt in kaart gebracht hoeveel werknemers op het platform daadwerkelijk klachten ervaren. Daarnaast zal er geanalyseerd worden of er een verband bestaat tussen de werkdruk en de lichamelijke klachten van de werknemers.

Het doel van dit onderzoek is een antwoord geven op de hoofdvraag: “Is er een verband tussen de lichamelijke klachten en werkdruk bij de mannelijke platformmedewerkers van Viggo Eindhoven in de leeftijdscategorie van 18-50 jaar?”.

Bij de beantwoording op deze hoofdvraag is gewerkt met de deelvragen:

“Wat voor soort klachten ervaren de werknemers?” en “Welke werkdrukbronnen komen het meest voor?”.

Methode

Onderzoeksdesign

Dit kwantitatieve onderzoek is een deel van een groter onderzoek naar de werknemers van Viggo Eindhoven en richt zich op de vraag of er een verband bestaat tussen werkdruk en lichamelijke klachten bij mannelijke werknemers tussen de 18-50 jaar die werkzaam zijn op het platform van Viggo Eindhoven. In dit onderzoek wordt de werkdruk als uitkomstmaat genomen en de lichamelijke klachten als onafhankelijke variabele. De onderzoeker neemt twee vragenlijsten af: een vragenlijst die zelf ontwikkeld is om de lichamelijke klachten in kaart te brengen (zie bijlage I) en de vragenlijst Werkdruk (zie bijlage II) om de werkdruk te scoren, met het daarbij behorend toelichtingsformulier (zie bijlage II).

Proefpersonen

Voor dit onderzoek zijn werknemers van Viggo Eindhoven geselecteerd op de volgende inclusie- en exclusiecriteria:

Inclusiecriteria:

- Mannelijk geslacht
- Leeftijd tussen de 18-50 jaar.
- Werkzaam op het bedrijfsplatform met als werkzaamheden:
 - Het verplaatsen van bagage vanaf een kar op de band
 - Het verplaatsen van de bagage vanaf de band in het vliegtuig en andersom
 - Het verplaatsen van de bagage van de band naar de kar
 - Het verplaatsen van de kar naar de terminal (bagage ruimte)
 - Het plaatsen van remblokken voor de wielen van het vliegtuig.

Exclusiecriteria:

- Bekend met chronische ziektes en –aandoeningen daarbij denkend aan bijvoorbeeld diabetes mellitus, reuma, Bechterew en scoliose.

Werving

Zoals eerder aangegeven is dit onderzoek een gedeelte van een groter onderzoek naar de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven. De participanten zijn geworven samen met een andere onderzoeker. De onderzoekers zijn eerst naar het platform op Eindhoven airport gegaan om de werknemers in te lichten over het onderzoek. Hierna zijn de vragenlijsten opgestuurd naar de geïnccludeerde mannelijke platformwerknemers.

Voorafgaand aan een mail (bijlage IV) aan de werknemers, hebben de onderzoekers de betreffende vragenlijsten samengevoegd en online gemaakt via Google Drive. Met behulp van dit programma zijn de vragen beschikbaar geworden via een online link. Hierdoor heeft de doelgroep de vragenlijsten van beide onderzoeken in een keer online kunnen invullen en direct kunnen retourneren. Met de online link is ook de Informed consent (zie bijlage V) meegestuurd. Als de werknemers akkoord gaan met de Informed consent, mogen ze beginnen met het invullen van de vragenlijst. Wanneer de werknemers niet akkoord gaan worden ze vriendelijk bedankt voor hun tijd.

Meetinstrumenten

De eerste vragenlijst maakt deel uit van een vragenlijst in het grotere onderzoek naar de werknemers van Viggo Eindhoven (zie bijlage I). Met deze vragenlijst worden de demografische kenmerken van de werknemers evenals de hoeveelheid klachten en de soort klachten in kaart gebracht. In de vragenlijst wordt aan de participanten ook gevraagd in welke mate ze klachten hebben ervaren in de afgelopen 12 maanden: geen/niet = nooit, maandelijks = een beetje, wekelijks = veel en dagelijks = heel veel.

Werkdruk vragenlijst:

Bij de Werkdruk vragenlijst (bijlage III) hoort een toelichtingsformulier (bijlage II) met uitleg over de vragen. Beide elementen (Werkdruk vragenlijst en toelichtingsformulier) zijn verwerkt in de online vragenlijst. De vragenlijst is opgebouwd uit zogenoemde duo vragen. Elke duovraag bestaat uit twee vragen. De werknemer wordt allereerst gevraagd of hij tijdens de taakuitvoering te maken heeft met een bepaald stressverschijnsel. Elk stressverschijnsel heeft vijf antwoordmogelijkheden: nooit, zelden, soms, vaak en altijd. Voor de bepaling van de hoeveelheid risicopunten bij de antwoorden wordt hetzelfde puntensysteem gebruikt als in het artikel van de Arbeidsinspectie: aan 'nooit' worden 0 risicopunten toegekend, aan 'zelden' 1 risicopunt, aan 'soms' 2, aan 'vaak' 3 risicopunten en aan 'altijd' 6 risicopunten. De totale score van de stressverschijnselen is de score voor werkstress¹⁵.

Wanneer een werknemer aangeeft een stressverschijnsel te ervaren, wordt er doorgevraagd door welke werkdrukbron het stressverschijnsel wordt veroorzaakt. De score per werkdrukbron wordt berekend door het aantal keren dat een werkdrukbron als oorzaak wordt aangewezen¹⁵.

De Werkdruk vragenlijst is bedoeld om werkstress verdiepend en verbredend te bevragen; de vragenlijst is opgesteld door de Arbeidsinspectie, gebaseerd op de wettekst van de Arbo-wet met betrekking tot psychosociale arbeidsbelasting¹⁵.

Dataverzameling

Verwerking van de zelf ontworpen vragenlijst:

Om in de resultaten een uitspraak te doen over het verband tussen werkdruk en lichamelijke klachten, worden de participanten na het verkrijgen van de data uit de vragenlijst in 3 groepen verdeeld: geen klachten, beetje klachten en veel klachten. De participanten die aangaven heel veel klachten te ervaren zijn bij de groep met "veel klachten" ingedeeld. Deze verdeling is bedoeld om te analyseren of de groepen onderling meer of minder werkdruk ervaren ten opzichte van elkaar.

Normering van de Werkdruk Vragenlijst:

Voor de score werkstress zijn twee grenswaarden vastgesteld die ook gebruikt worden in het artikel van de Arbeidsinspectie, namelijk bij 16 en 32 risicopunten. Bij een score tussen 0 en minder dan 16 risicopunten beleeft de werknemer sporadisch werkstress, bij een score tussen 16 en 32 risicopunten ervaart de werknemer regelmatig werkstress en bij 32 of meer risicopunten ervaart de werknemer structureel werkstress¹⁵.

Data-analyse

Na het verkrijgen van de data uit de vragenlijst zijn er 3 groepen ontstaan: groep 1 “geen klachten”, groep 2 “een beetje klachten” en groep 3 “veel klachten”. Met behulp van het programma SPSS kan er berekend worden of er een significant verschil te zien is wanneer de werkdruk tussen de drie groepen vergeleken wordt. De onderzoeker streeft naar een P-waarde van $\leq 0,05$ om een statistisch significant verschil aan te kunnen tonen. Voordat de data geanalyseerd worden, gaat de onderzoeker met behulp van de Shapiro Wilk test toetsen of deze data normaal zijn verdeeld.

Indien de data normaal zijn verdeeld wordt de One Way Anova test gebruikt om de drie groepen met elkaar te vergelijken. Indien de data statistisch significant zijn, wordt de Post-Hoc test toegepast om te analyseren tussen welke groepen het verschil zit.

Wanneer de data niet normaal zijn verdeeld wordt de Kruskal Wallis test toegepast. Daarnaast worden de demografische gegevens in SPSS gezet. Bij een normaal-verdeling van de data worden ze weergegeven met gemiddelde en standaard deviatie; indien de data niet normaal verdeeld zijn worden ze weergegeven met procenten of mediaan en interkwartielafstand. Verder worden de soort klachten weergegeven in een staafdiagram en de score van de werkdrukbronnen weergegeven in een frequentie tabel.

Ethische paragraaf

De proefpersonen zijn uitgenodigd en geworven via de mail. De werknemers hebben vrijwillig en zonder verplichtingen van Viggo Eindhoven op deze mail geantwoord. Voorafgaand aan de invulling van de vragen is aan de werknemers gevraagd of zij akkoord gingen met de Informed consent (zie bijlage V). Hierin staat uiteraard een geheimhoudingsverklaring en de vermelding dat de gegevens anoniem verwerkt zullen worden. Daarnaast staat aangegeven dat de participant zich op elk moment zonder opgave van reden en nadelige gevolgen mag terugtrekken uit het onderzoek.

Resultaten

Onderzoekspopulatie

Voor het onderzoek zijn 121 vragenlijsten verstuurd naar de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven. Veertig vragenlijsten zijn ingevuld en teruggestuurd, hiervan zijn twee reacties weggelaten; één participant ging niet akkoord met de Informed consent en de andere werd uit het onderzoek gehaald op basis van de exclusiecriteria (bekend met chronische aandoening). Uiteindelijk zijn 38 participanten geïnccludeerd in het onderzoek. In tabel 1 zijn de leeftijdscategorieën en de daarbij horende werkuren van de participanten weergegeven in een kruistabel. De bovenste kolommen weergeven de leeftijdscategorieën en de linker kolom laten de werkuren zien.

tabel 1 een kruistabel tussen de leeftijdscategorieën en werkuren.

Leeftijdscategorieën								
Uren	18-21	22-25	26-30	31-35	36-40	40-45	46-50	totaal
6-10			1					1
11-15		1	1					2
16-20	1	2	1					4
21-25		3	1					4
26-30		2	1					3
31-35		2						2
36-40		3	5	3	1		1	13
41-45	2	1	2		2		1	8
>45			1					1
totaal	3	14	13	3	3	0	2	38

De twee meest omvattende leeftijdscategorieën, waren 22-25 jaar (36,8%) en 26-30 jaar (34,2%). Het gemiddelde aantal werkuren per week verschilde ook per participant. Zo werkte 34,2% van de participanten 36-40 uur per week en 21,1 % werkte zelfs 41-45 uur per week. De participanten met het laagste aantal werkuren zijn gemiddeld 6-10 uur per week werkzaam. De participanten met de meeste werkuren zijn gemiddeld meer dan 45 uur per week actief.

Werkdruk en lichamelijke klachten

38 participanten hebben een vragenlijst ingevuld waarin de werkdruk, lichamelijke klachten en soort lichamelijke klachten werden uitgevraagd. De data van de werkdruk en lichamelijke klachten waren normaal verdeeld. In tabel 2 zijn de werkdruk en de lichamelijke klachten met elkaar vergeleken in een kruistabel.

tabel 2: Kruistabel tussen klachten en werkdruk.

	geen werkdruk	regelmatig werkdruk	altijd werkdruk	totaal
geen klachten	6	0	0	6
beetje klachten	15	4	0	19
veel klachten	6	5	2	13
totaal	27	9	2	38

Tabel 2 laat zien dat naarmate de participanten meer klachten ervaren, de participanten ook meer werkdruk ervaren. Van de gehele onderzoekspopulatie ervaren 11 (28,9%) van de 38 participanten regelmatig of altijd werkdruk.

In tabel 3 is de werkdruk vergeleken tussen de drie groepen. Het gemiddelde, standaard deviatie, minimum en maximum van de werkdruk zijn hierin zichtbaar.

tabel 3: De werkdruk vergeleken over de drie groepen

	aantal	gemiddelde	standaard deviatie	minimum	maximum
geen klachten	6	7,2	6,3	0	14
beetje klachten	19	10,2	5,9	2	22
veel klachten	13	17,2	12,5	4	38

Tabel 3 laat zien dat de gemiddelde score van werkdruk toeneemt naar mate de participanten meer klachten ervaren. Gemiddeld ervaart de groep met “veel klachten” regelmatig werkdruk, waar de gemiddelde score van werkdruk boven de eerste grenswaarde van werkdruk(16) zit. De analyse toonde aan dat het verschil in werkdruk tussen de drie groepen statistisch significant was. De P-waarde was 0,04.

Daarbij werd er geanalyseerd tussen welke groepen er een significant verschil zat. De groep met “veel klachten” ervaarde significant ($P = 0,035$) meer werkdruk dan de groep “beetje klachten”. Daarnaast ervaarde de groep met “veel klachten” significant ($P = 0,027$) meer werkdruk dan de groep “geen klachten”. Tussen de groep “geen klachten” en “beetje klachten” bestond geen significant verschil ($P = 0,465$).

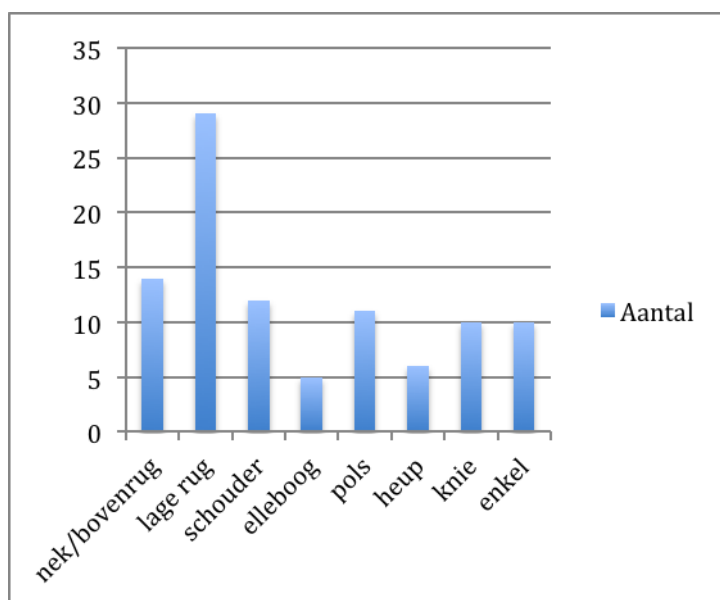
In tabel 4 is in een frequentie tabel weergegeven hoe vaak de verschillende werkdrukbronnen zijn toegewezen aan stressverschijnselen.

tabel 4. Aantal toegewezen werkdrukbronnen.

werkdrukbronnen	aantal
bepaalde taken/klussen	34
machines/apparatuur	5
contact met collega's	10
contact met leidinggevende	5
ingrijpende gebeurtenissen	5
hoeveelheid werk	59
zwaarte van het werk	38
werktempo	18
afwijkende werktijden	42
pauze/snipper dagen	4
overwerk	5
andere oorzaak	43

Tabel 4 geeft weer dat de hoeveelheid werk het vaakst gekoppeld wordt aan een stressverschijnsel. Verder zijn afwijkende werktijden, zwaarte van het werk, bepaalde taken/klussen en een andere oorzaak ook regelmatig gekoppeld aan een stressverschijnsel. De machines/apparatuur, contact met leidinggevende, ingrijpende gebeurtenissen, pauze/snipper dagen en overwerk werden het minst gekoppeld aan stressverschijnselen.

Tot slot konden de participanten het aantal klachten per regio aangeven. Grafiek 1 laat een overzicht zien van de frequentie van het aantal gescoorde klachten van alle participanten samen.

Grafiek 1: Aantal klachten per regio.

De participanten ervaren het meeste lage rug klachten(76%). Evenals lage rugklachten worden er ook veel nekkklachten ervaren(37%). De participanten ervaren de minste klachten aan de elleboog.

Discussie

Het doel van dit onderzoek is om een antwoord te geven op de hoofdvraag: “Is er een verband tussen de lichamelijke klachten en werkdruk bij de mannelijke platformwerknemers van Viggo Eindhoven tussen de 18-50 jaar?”. Uit de resultaten blijkt dat wanneer de participanten aangeven meer klachten te ervaren, zij gemiddeld hoger scoren op de werkdruk. Voorts blijkt dat alle participanten die veel klachten ervaren, gemiddeld regelmatig werkdruk ervaren. De resultaten tonen aan dat het verschil in werkdruk tussen de 3 groepen statistisch significant was ($P = 0,04$). Na het verkrijgen van deze data werd er geanalyseerd tussen welke groepen er een statistisch significant verschil was. De groep met “veel klachten” ervaart significant meer werkdruk dan de groep “geen klachten” ($P = 0,035$). Daarnaast ervaart de groep “veel klachten” ook significant meer werkdruk dan de groep “beetje klachten” ($P = 0,027$).

Een ander doel van het onderzoek is om een antwoord te geven op de deelvragen: “Wat voor soort klachten ervaren de werknemers? Welke werkdrukbronnen komen het vaakst voor bij de werknemers?”. De meeste participanten gaven aan wel eens last te hebben van de lage rug (29 participanten). Verder koppelden de werknemers, de hoeveelheid werk het meest aan een stressverschijnsel namelijk 54 keer.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat er een progressief verband zit tussen werkdruk en lichamelijke klachten. Dat betekent dat werkdruk wordt gezien als een risicofactor voor lichamelijke klachten, in het bijzonder lage rug klachten. In de literatuur zijn soortgelijke resultaten gevonden. Het artikel van Bongers geeft aan dat een hoge werkdruk wordt gezien als een risicofactor voor het ontstaan van rugklachten¹³. Daarnaast komt Ganasegeran in zijn artikel tot de conclusie dat langdurig staan en het ervaren van psychosociale klachten risicofactoren zijn voor rugklachten bij treinwerkers. De risicofactor werkdruk zou verklaard kunnen worden door het feit dat psychosociale factoren waaronder stress, de hersteltijd van rug- en neklachten beïnvloeden¹⁶. Het onderzoek van Pincus leidt tot een soortgelijke uitspraak, namelijk dat stress gerelateerd is aan de overgang van acute klachten naar chronische klachten¹⁷. Deze twee uitspraken uit de literatuur zouden beiden een verklaring kunnen zijn voor het feit dat werknemers die een hoge werkdruk ervaren meer fysieke klachten aangeven dan werknemers die geen hoge werkdruk ervaren.

Een andere verklaring kan zijn dat wanneer de werknemers stress ervaren, zij meer werkzaamheden verrichten op een hoger tempo zonder de juiste tiltechniek te gebruiken. Ook kan het zijn dat de werkdruk ervoor zorgt dat de werknemers van Viggo Eindhoven zich meer bewust worden van hun lichamelijke klachten. Daarbij geeft het onderzoek van Herr aan dat het mogelijk is dat in bepaalde situaties de werkdruk verward wordt met een hoge fysieke vraag, bijvoorbeeld de associatie van rugpijn met de fysieke belasting terwijl het in werkelijkheid een psychologische oorzaak heeft¹⁸.

Sterke punten

Een van de sterke punten van dit onderzoek is dat de werkdruk uitgevraagd is door een gevalideerde vragenlijst van de Arbeidsinspectie, hetgeen de betrouwbaarheid van de uitkomsten versterkt.

Daarnaast zijn er goede inclusie- en exclusiecriteria opgezet om specifiek dezelfde groep participanten te onderzoeken, die hetzelfde werk uitvoeren. Daarbij zijn de uitkomsten van dit onderzoek relevant voor de praktijk, want de participanten van dit onderzoek zijn dezelfde participanten waar de uitkomsten van het onderzoek op worden toegepast.

Beperkingen

Een beperking van dit onderzoek is de bevraging in de vragenlijst naar de leeftijd en het gemiddelde aantal werkuren per week. Hier is namelijk naar leeftijdscategorieën en urencategorieën gevraagd.

Daardoor kon er geen gemiddelde score worden gegeven aan de leeftijd en het gemiddelde aantal werkuren per week van de werknemers. Dit zorgde voor een minder duidelijk overzicht van de onderzoekspopulatie. Een andere beperking van het onderzoek is de response van de vragenlijsten. De drie beschreven groepen bestaan hierdoor uit ongelijke aantalen. De uitspraak over het verband wordt hierdoor minder sterk dan wanneer de groepen gelijkere aantalen hadden gehad.

Aanbevelingen

Dit kwantitatieve onderzoek onder platformmedewerkers bij Viggo Eindhoven heeft aangetoond dat er een progressief verband is tussen werkdruk en lichamelijke klachten: binnen dit bedrijf ervaren werknemers met klachten meer werkdruk dan de werknemers zonder klachten. Viggo Eindhoven wordt om die reden geadviseerd het ontstaan van stressverschijnselen tijdens de werkuitvoering zo veel mogelijk te reduceren via duurzame aanpassing en/of verbetering van de aangegeven werkdrukbronnen zoals hoeveelheid werk, zwaarte van het werk en afwijkende werktijden. Een dergelijke reductie van stressverschijnselen en werkdrukbronnen houdt de belastbaarheid in een passend evenwicht met de belasting waardoor een te hoge werkdruk en mogelijke werkstress en/of uitval wordt voorkomen. Het gelijktijdig inzetten van meer werknemers of het in dienst nemen van meer medewerkers, zou kunnen leiden tot een reductie van de werkdrukbron “hoeveelheid werk” en daardoor van stressverschijnselen als gevolg van de hoeveelheid werk. Waar mogelijk zou meer structuur in de werktijden nagestreefd kunnen worden; ook deze ingreep zou kunnen bijdragen aan een reductie van stressverschijnselen en de werkdrukbron afwijkende werktijden.

Veel participanten geven aan last te hebben van lage rug klachten. Dit kan voortkomen uit veel repeterende rotaties van de romp in combinatie met verkeerde tiltechnieken. Wanneer dit op lange termijn gebeurt kan er overbelasting ontstaan. Viggo Eindhoven wordt geadviseerd de platformmedewerkers in te lichten over core stability(rompstabiliteitstraining). Het trainen van core stability kan zorgen voor vermindering van pijn aan de lage rug en kan overbelasting voorkomen ^{19,20}. Daarnaast wordt geadviseerd om tijdens de tiltrainingen van de platformmedewerkers de juiste tiltechnieken nadrukkelijker toe te lichten en door te oefenen. Daarbij is het aan te bevelen de platform medewerkers aan te sporen tot collegiale feedback: elkaar te attenderen op de juiste tiltechnieken en

elkaar te corrigeren op de verkeerde tiltechnieken. Om een betrouwbare uitspraak te doen over de juiste tiltechnieken en het uitvoeren hiervan, is een vervolgstudie over het uitvoeren van de juiste tiltechnieken nodig. Gegeven het in dit onderzoek aangetoonde progressieve verband tussen werkdruk en lichamelijke klachten is het van belang expliciet te vermelden dat het hier de score werkdruk betreft en niet de definitie werkdruk. Van werkdruk wordt pas gesproken wanneer iemand meer dan 16 punten scoort op de Vragenlijst Werkdruk¹⁵. Er kan in dat opzicht geen sluitende uitspraak worden gedaan over de vraag of het werkdruk is die de lichamelijke klachten van de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven veroorzaakt. Hiervoor is een vervolgonderzoek noodzakelijk waarin de andere risicofactoren voor de lichamelijke klachten bij de platformmedewerkers van Viggo Eindhoven opgenomen, nader onderzocht en geanalyseerd worden.

Conclusie

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat de werknemers met “veel klachten” significant meer werkdruk ervaren dan de werknemers zonder klachten en de werknemers met een “beetje klachten”. Geconcludeerd kan worden dat er een progressief verband bestaat tussen lichamelijke klachten en werkdruk; het betreft hier wel de score werkdruk en niet de definitie werkdruk. Uit dit onderzoek blijkt echter niet of de werkdruk an sich de lichamelijke klachten veroorzaakt.

Bronvermelding

1. Freddy Otten. Werkstress en gezondheid. Centraal bureau statistiek; 13-12-1999
<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/1999/1999-0405-wm.htm> geraadpleegd op 15-03-16.
2. Ilona Meernik. Steeds meer mensen hebben last van werkstress. Gezondheidsnet; 12-11-2015 <http://www.gezondheidsnet.nl/stress-en-burn-out/steeds-meer-mensen-hebben-last-van-werkstress>. Geraadpleegd op 15-03-16
3. Wiezer, N., Schelvis, R., Zwieten, M Van., Kraan, K., Klauw, M Van Der., Houtman I, et al. Werkdruk (rapport R12-10877). Tno. (2012);(december).
4. Bohn, Stafleu van Loghum. 1 op het 3 gevallen ziekteverzuim door werkstress. **Nieuws TBV**; (2014): pp 188-188.
5. Jong, L. D. Werkstress, gezondheid, ziekte, ongevallen en fouten (2009), 1-15.
6. VOION. Wat is werkdruk en stress?. Veilig, gezond & vitaal werken.(2015)
<http://www.voion.nl/programmaliijnen/veilig-gezond-en-vitaal-werken/duurzame-inzetbaarheid/werkplezier-en-werkdruk/wat-is-werkdruk-en-stress> geraadpleegd op 16-03-2016
7. Van Veldhoven, M. J. P. M., Meijman, T., and Broersen, S. "Handleiding VBBA: Onderzoek naar de beleving van psychosociale arbeidsbelasting en werkstress met behulp van de vragenlijst beleving en beoordeling van de arbeid." (2002)
8. Jong, L. D. Stress in en door het werk. (2009)1-63
9. Nieuwenhuijsen, K., Bruinvels, D., & Frings-Dresen, M. Psychosocial work environment and stress-related disorders, a systematic review. *Occupational Medicine*, (2010). 60, 277-286.
<http://dx.doi:10.1093/occmed/kqq081>
10. University of Twente. Oorzaken en gevolgen van stress. Gezonde leefstijl. (2014).<https://www.utwente.nl/hr/vgm/gezondheid/gezonde-leefwijze/stress/oorzaken-gevolgen/> benaderd op 16-03-16.
11. CBS. Een op de vijf werkende heeft RSI. Slechte werksfeer verhoogd kans op RSI. (2002). 14-15
12. Ganasegeran, K., Perianayagam, W., Nagaraj, P., & Al-Dubai, S. A. R. (2014). Psycho-behavioural risks of low back pain in railway workers. *Occupational Medicine*, kqu039.
13. CBS/TNO. Ziekteverzuim verschilt aanzienlijk per werkplek. (2015)<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/39/ziekteverzuim-verschilt-aanzienlijk-per-bedrijfstak> benaderd op 10-04-2016
14. De Jong, L. Vragenlijst werkdruk Arbeidsinspectie (2008) 1-15.
15. Bongers, P. M., Hoogendoorn, W. E., van den Heuvel, S. G., Douwes, M., & Miedema, M. C. *Risicofactoren voor lage rugklachten: resultaten van een longitudinaal onderzoek*. (2000) Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
16. Lang, J., Ochsmann, E., Kraus, T., & Lang, J. W. (2012). Psychosocial work stressors as antecedents of musculoskeletal problems: a systematic review and meta-analysis of stability-adjusted longitudinal studies. *Soc Sci Med*, 75(7), 1163-1174
17. Pincus, T., Burton, AK., Vogel, S., Field, AP. A Systematic Review of Psychological Factors as Predictors of Chronicity Disability in Prospective Cohorts of Low Back Pain. *Spine*. 2002; 27(5):E109-E120.
18. Herr, R.M., Bosch, J.A., Loerbroeks, A., van Vianen, A.E., Jarczok, M.N., Fischer, J.E., Schmidt, B.. Three job stress models and their relationship with musculoskeletal pain in blue- and white-collar workers. *J Psychosom Res*. (2015) Nov;79(5):340-7.
19. Gladwell, V., Head, S., Haggard, M., Beneke, R. Does a program of pilates improve chronic non-specific low back pain? [elektronische versie]. *Journal of Sport Rehabilitation*. (2006) 15 (4) 338- 350.
20. Wang, X., Zheng, J., Yu, Z., Bi, X., Lou, S., Liu, J., Chen, P. A Meta-analysis of core stability exercise versus general exercise for chronic low back pain. *PLoS One* (2012), 7 (12), e52082.

Bijlage I: Vragenlijst lichamelijke klachten

Vragenlijst platformmedewerkers Viggo

Deze vragenlijst is opgesteld door Martijn Jordaan en Max Verkuijl, vierdejaars studenten fysiotherapie op de Hogeschool Fontys Eindhoven. Wij doen onderzoek binnen Viggo om het aantal werknemers met lichamelijke klachten in kaart te brengen en te kijken of werkdruk en verschillende werkzaamheden een risicofactor zijn bij het ontstaan van lichamelijke klachten. Deze informatie kan worden gebruikt om aanpassingen te maken waardoor klachten mogelijk kunnen worden verminderd of voorkomen.

De vragenlijst bestaat uit 44 vragen en het invullen ervan duurt ongeveer 15-20 minuten. Voor dat u de vragenlijst invult word u eerst geacht de informed consent in te vullen die ook is meegestuurd via de mail. Hiermee geeft u aan dat u ermee akkoord gaat dat de informatie die u verstrekt alleen voor onderzoeksdoeleinden zal worden gebruikt en alleen anoniem en vertrouwelijk naar derden zal worden gepubliceerd.

1. Jonger dan 18 jaar
2. 18 - 21 jaar
3. 22 - 25 jaar
4. 26 - 30 jaar
5. 31 - 35 jaar
6. 36 - 40 jaar
7. 41 - 45 jaar
8. 46 - 50 jaar
9. Ouder dan 50 jaar

Hoeveel uur werkt u gemiddeld per week?

- ☐ Minder dan 6 uur
- ☐ 6 - 10 uur
- ☐ 11 - 15 uur
- ☐ 16 - 20 uur
- ☐ 21 - 25 uur
- ☐ 26 - 30 uur
- ☐ 31 - 35 uur
- ☐ Meer dan 35 uur

3 Hoe erg werd u beperkt in de afgelopen 12 maanden bij het uitvoeren van uw werkzaamheden in de volgende lichaamsregio's *

Niet = nooit Een beetje = maandelijks Veel = wekelijks Heel veel = dagelijks

	Niet	Een beetje	Veel	Heel veel	n.v.t.
Nek-bovenrug	☐	☐	☐	☐	☐
Lage rug	☐	☐	☐	☐	☐
Schouder	☐	☐	☐	☐	☐
Elleboog	☐	☐	☐	☐	☐
Pols	☐	☐	☐	☐	☐
Heup	☐	☐	☐	☐	☐
Knie	☐	☐	☐	☐	☐
Enkel	☐	☐	☐	☐	☐

Link van de online vragenlijst:

<https://docs.google.com/forms/d/1U6Q3iYu7IpMeXhdE2B9RcAKkloIxUO2IVyDG9JKBaKU/viewform>

Bijlage II: Toelichtingsformulier Vragenlijst Werkdruk

De eerste echte vragen staan op pagina 4. Voordat u daaraan begint is een kleine uitleg noodzakelijk. Er worden u 24 vragen over werkdruk voorgelegd die uit twee delen bestaan. Het gaat bij deze vragen steeds om (a) hoe vaak een bepaald verschijnsel zoals irritatie voorkomt en (b) waardoor dat verschijnsel wordt veroorzaakt. Het principe wordt weergegeven in de volgende twee vragen.

a. Ik raak in of door het werk geïrriteerd.

- ☐ nooit = minder dan eens per kwartaal (is 'nooit' uw antwoord sla dan vraag b. over)
- ☐ zelden = één keer per kwartaal
- ☐ soms = maandelijks
- ☐ vaak = wekelijks
- ☐ altijd = dagelijks

b. Waardoor raakt u geïrriteerd? Kies de belangrijkste oorzaak of oorzaken.

- ☐ Bepaalde taken en/of klussen
- ☐ Apparatuur en/of machines
- ☐ Contacten met collega's
- ☐ Contacten met leidinggevende(n)
- ☐ Ingrijpende gebeurtenissen
- ☐ Hoeveelheid werk
- ☐ Zwaarte van het werk
- ☐ Werktempo
- ☐ Afwijkende werktijden ('s avonds, weekend)
- ☐ Pauze en/of snipperdagen (verlof)
- ☐ Overwerk
- ☐ Andere oorzaak op het werk

Het bepalen wat de oorzaak is (of welke oorzaken) van het verschijnsel kunt u vergemakkelijken door die vraag eerst voor uzelf te beantwoorden. Zoek daarna het best passende antwoord of antwoorden. Op de volgende bladzijde vindt u een toelichting wat onder de verschillende werkdrukbronnen wordt verstaan.

Om het invullen te vergemakkelijken zijn de vragen over werkdruk overzichtelijk in twee tabellen weergegeven. Bij deze vragen beantwoordt u eerst de vraag in de linker kolom (de verschijnselen). Direct daarna geeft u in de tweede kolom aan wat de belangrijkste oorzaak of oorzaken zijn van het verschijnsel. Als de oorzaak niet vermeld staat kies dan de oorzaak die het beste past. Is dit echt niet mogelijk, kies dan de optie 'Andere oorzaak op het werk'.

Is uw antwoord bij een vraag in de linker kolom 'nooit' ga dan direct door naar de volgende a-vraag. Immers, als het verschijnsel niet bij u voorkomt (antwoord 'nooit') is er ook geen oorzaak.

Bijlage III Vragenlijst Werkdruk

VRAGENLIJST WERKDruk

a. verschijnselen

→

b. Waardoor wordt het verschijnsel veroorzaakt?

Kies de belangrijkste oorzaken

	Nooit = minder dan eens per kwartaal	Zelden = één keer per kwartaal	Soms = maandelijks	Vaak = wekelijks	Altijd = dagelijks		Bepaalde taken en/of kussen	Apparatuur en machines	Contacten met collega's	Contacten met leidinggevende(n)	Hoofveelheid gebeurtenissen	Zwaarte van het werk	Werktempo	Afwijkende werkdagen	Pauze en/of snijperdagen	Overwerk	Andere oorzaak op het werk
1a Ik raak in of door het werk geïrriteerd	☐	☐	☐	☐	☐	→ 1b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2a Ik ben in of door het werk vergeetachtig	☐	☐	☐	☐	☐	→ 2b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3a Ik verveel me op het werk	☐	☐	☐	☐	☐	→ 3b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4a Ik pieker over het werk	☐	☐	☐	☐	☐	→ 4b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5a Ik voel me in of door het werk geestelijk op	☐	☐	☐	☐	☐	→ 5b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6a Ik voel me in of door het werk lusteloos	☐	☐	☐	☐	☐	→ 6b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7a Ik kan het werk moeilijk van me afzetten	☐	☐	☐	☐	☐	→ 7b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8a Ik ben in of door het werk emotioneel	☐	☐	☐	☐	☐	→ 8b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9a Ik heb in of door het werk gevoelens van angst	☐	☐	☐	☐	☐	→ 9b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10a Ik heb in of door het werk concentratieproblemen	☐	☐	☐	☐	☐	→ 10b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11a Ik heb geen zin meer in het werk	☐	☐	☐	☐	☐	→ 11b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12a Ik ben cynisch over het werk	☐	☐	☐	☐	☐	→ 12b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13a Ik heb door het werk slaapklasten	☐	☐	☐	☐	☐	→ 13b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14a Ik voel me in of door het werk onzeker	☐	☐	☐	☐	☐	→ 14b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15a Ik voel me in of door het werk gespannen	☐	☐	☐	☐	☐	→ 15b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16a Ik voel me in of door het werk somber	☐	☐	☐	☐	☐	→ 16b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17a Ik heb in of door het werk gevoelens van vijandigheid	☐	☐	☐	☐	☐	→ 17b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18a Ik ben ontevreden over het werk	☐	☐	☐	☐	☐	→ 18b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19a Ik ben na het werk echt op	☐	☐	☐	☐	☐	→ 19b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20a Ik voel me in of door het werk somber	☐	☐	☐	☐	☐	→ 20b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21a Ik ben na het werk uitgeput	☐	☐	☐	☐	☐	→ 21b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22a Ik lig door problemen op het werk 's nachts wakker	☐	☐	☐	☐	☐	→ 22b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23a Ik kom na het werk moeilijk tot rust	☐	☐	☐	☐	☐	→ 23b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24a Ik baal van mijn werk	☐	☐	☐	☐	☐	→ 24b	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage IV: Mail naar de platform medewerkers.

Beste platform medewerker,

Wellicht hebben sommigen ons (Martijn & Max) al rond zien lopen op het platform. Wij hebben medewerkers gesproken, hier en daar zelf een handje uitgestoken, maar voornamelijk geïnformeerd naar hoe jullie de werkzaamheden ervaren. Omdat we in kaart willen brengen hoe de werkzaamheden ervaren worden, hebben wij gekozen om een vragenlijst af te nemen.

Deze vragenlijst is opgesteld door Martijn Jordaen en Max Verkuijl, vierdejaars studenten fysiotherapie op de Hogeschool Fontys Eindhoven.

Wij doen onderzoek binnen Viggo om het aantal platform werknemers met lichamelijke klachten in kaart te brengen. Hierbij wordt gekeken of de werkdruk en werkzaamheden risicofactoren vormen bij het ontstaan van lichamelijke klachten. Deze informatie wordt gebruikt om te bepalen waar maatregelen genomen kunnen worden om aanpassingen te maken. Hierdoor kunnen klachten en/of de werkdruk mogelijk worden verminderd.

De vragenlijst bestaat uit 67 vragen en het invullen ervan duurt ongeveer 15 tot 20 minuten. Zou u de vragenlijst zo spoedig mogelijk willen verzenden?

Bij voorbaat dank,

Martijn en Max

Bijlage V Toestemmingsverklaringsformulier (Informed consent)

Verantwoordelijke onderzoekers: Martijn Jordaan en Max Verkuijl

In te vullen door de deelnemer

Ik verklaar op een voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en doel van het onderzoek. Ik weet dat de gegevens en resultaten van het onderzoek alleen anoniem en vertrouwelijk aan derden bekend gemaakt zullen worden. Mijn vragen zijn naar tevredenheid beantwoord.

Ik stem geheel vrijwillig in met deelname aan dit onderzoek. Ik behoud me daarbij het recht voor om op elk moment zonder opgaaf van redenen mijn deelname aan dit onderzoek te beëindigen.

Naam deelnemer:

Datum: Handtekening deelnemer:.....

In te vullen door de uitvoerende onderzoeker

Ik heb een mondelinge en schriftelijke toelichting gegeven op het onderzoek. Ik zal resterende vragen over het onderzoek naar vermogen beantwoorden. De deelnemer zal van een eventuele voortijdige beëindiging van deelname aan dit onderzoek geen nadelige gevolgen ondervinden.

Naam onderzoekers:
Martijn Jordaan en Max Verkuijl

Datum:..... Handtekening onderzoeker:.....